

2024-09-18 Nr. NV-2461

ĮSTATYMO PROJEKTAS Nr.: TAP-24-1126(2) TAIS-24-2971(4)		DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS TAUTINIO PAVELDO PRODUKTŲ ĮSTATYMO NR. X-1207 PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO		
		Rengėjas	Svarstyta	Siūloma
Įtraukta į artimiausią Seimo sesiją	Pasirenkama ☐ Taip ☒ Ne	Žemės ūkio ministerija	Pasirenkama ☒ TAP ☐ LRV pasitarimas ☐ LRV posėdis ☐ Nesvarstyta	Pasirenkama ☐ Svarstyti TAP ☐ Svarstyti LRV pasitarime ☒ Svarstyti LRV posėdyje ☐ Gražinti tobulinti
Igyvendina Vyriausybės programą	Pasirenkama ☐ Taip ☒ Ne		2024-09-17	

SPRENDŽIAMA PROBLEMA

Projektas grindžiamas siekiu Įstatyme įtvirtintas, ŽŪM nebūdingą viešojo administravimo funkciją (tautinio paveldo produktų, tradicinių amatų neformaliojo mokymo programų sertifikavimo ir tradicinių amatų meistrų atestavimas), deleguoti kitai institucijai. Įstatyme nustatyta, kad šias ŽŪM atlieka iki 2025-12-31, todėl iki nurodyto termino šią funkciją siekiama perduoti pavaldžiai įstaigai – Žemės ūkio agentūrai prie ŽŪM.

Įstatyme nenumatytas tradicinių amatų centrų (toliau – TAC) steigimo ir veiklos priežiūros reglamentavimas. Anot ŽŪM, esamas TAC tinklas (šiuo metu yra 19 veikiančių TAC) yra nepakankamas, nepadengia visų šalies teritorijų. Aktyviai veikiančios TPP kūrėjų bei kaimo bendruomenės yra pasiryžusios steigti naujus TAC, tačiau Įstatyme ši procedūra nėra numatyta. Taip pat nenumatyti jau veikiančių TAC priežiūros mechanizmai, yra TAC, kurių veikla ne visada atitinka Įstatyme numatytas funkcijas arba neužtikrina savo regiono tradicijų tęstinumo.

Siūlomais keitimais siekiama išvengti dvigubo finansavimo rizikos bei padidinti finansinės paramos sklaidą kuo platesniam amatininkų ratui, išvengti funkcijų dubliavimo priimant sprendimus, kartu kaip perteklinio darinio atsisakant Tautinio paveldo produktų tarybos, kolegialios patariamosios visuomeniniais pagrindais veikiančios institucijos, kuri buvo reikalinga Įstatymo įgyvendinimo pradžioje, kai tautinio paveldo produktų valstybinės apsaugos sistema buvo kuriama, o šiuo metu sistema yra veikianti ir stabili. Taip pat siekiama mažinti administracinę naštą atsisakant TPP ir tradicinių amatų neformaliojo mokymo programų sertifikatų bei tradicinių amatų meistrų pažymėjimų popierinių blankų gamybos ir išdavimo.

Juridinis asmuo ar jo padalinys – TPP sertifikatų turėtojas, siekdamas pelno padaro daugiau nusižengimų išplėtodamas masinę gamybą, taip pažeidžia Įstatymo nuostatas dėl TPP nemasinės gamybos, tačiau sankcijų už tai nėra numatyta, todėl atgrasymas nuo piktnaudžiavimo nėra efektyvus.

PROBLEMOS SPRENDIMO PRIEMONĖS

Manytina, kad siūlomos priemonės identifiкуotoms problemoms spręsti yra pagrįstos, kadangi perdavus TPP apsaugos administravimo funkcijas Žemės ūkio agentūrai, kuri pagal dabartinį reglamentavimą ir vykdo jų dalį, paslaugos TPP kūrėjams bus sutelktos vienoje įstaigoje. Priėmus Projektą, atsiras galimybė steigti naujus TAC, atsisakius valstybės stipendijų skyrimo bus užtikrinta didesnė valstybės paramos lėšų sklaida, sudarant galimybes finansavimo kreiptis platesniam TPP kūrėjų ratui, sumažės administracinė našta (prognozuojamas administracinės naštos ūkio subjektams metinis sumažėjimas – 13 759,20 Eur) dėl galimybės sertifikatus ir pažymėjimus išduoti per el. informacinę sistemą, joje atlikti pareiškėjų pateiktų dokumentų administravimo ir vertinimo procedūras. Projektui įgyvendinti papildomų valstybės biudžeto lėšų nereikės.

Projektu siūloma:

- ŽŪM nebūdingą viešojo administravimo funkciją (sprendimų dėl sertifikavimo priėmimas bei sertifikatų ir atestatų išdavimas) perduoti Žemės ūkio agentūrai, nustatant aiškas politikos formavimo ir administravimo takoskyras.
- Aiškiai reglamentuoti tradicinių amatų centrų (TAC) veiklą, jos kokybės kontrolę, nustatyti procedūras steigti naujiems TAC, kurie teiks TPP kūrėjams TPP populiarinimo paslaugas Lietuvoje, atstovaus etnografinio regiono, kuriame jie įsteigti, amatininkų interesams, puoselės etnografinio regiono tradicinius amatus. Numatyti TAC veiklos priežiūros mechanizmus.
- Atsisakyti valstybės stipendijų skyrimo tradicinių amatų meistrams ir pameistriams, tradiciniams amatininkams, kadangi jos nebėra tokios aktualios. Stipendijos skiriamos saviugdai, jų skiriama nedaug

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMOS FORMA

(2022 m. ŽŪM gavo 3 paraiškas, o 2023 m. – 4 paraiškas valstybės stipendijai gauti, kasmet skirta po 2 stipendijas), tačiau dviem stipendijoms finansuoti skiriama nemaža biudžeto lėšų dalis, lyginant su kitų (amatininkams skatinti skirtų) veiklų finansavimo biudžetu, todėl sumažėja didesnės valstybės pagalbos lėšų sklaidos galimybės. Tačiau, stipendijų dažnai prašoma ne saviugdai, o edukacijų vedimo veikloms, kurios gali būti finansuojamos pagal žemės ūkio ministro įsakymu patvirtintas Tautinio paveldo veiklos finansavimo taisykles. Tad, siekiant išvengti dvigubo finansavimo rizikos bei padidinti finansinės paramos sklaidą kuo platesniam amatininkų ratui, numatoma nesteigti stipendijų.

- Atsisakyti Tautinio paveldo produktų tarybos kaip perteklinio darinio.
- Nustatyti, kad TPP ir tradicinių amatų neformaliojo mokymo programų sertifikatai bei tradicinių amatų meistrų pažymėjimai išduodami elektroniniu būdu – per *Licencijų informacinę sistemą* (LIS). Tikslinti sertifikatų ir pažymėjimų išdavimo tvarką, nurodant, kad jie išduodami ne vėliau kaip per 60 darbo dienų nuo tinkamai įformintų dokumentų gavimo Žemės ūkio agentūroje dienos.
- Įtvirtinti reikalavimus juridiniam asmeniui ar jo padaliniui, teikiančiam prašymą sertifikuoti tautinio paveldo produktą (išskyrus tradicinę mugę, tradicinės veislės augalą ar gyvūną), taip pat nustatyti apribojimus dėl gamybos atitikties tradicijai, t. y. taikoma nemasinė gamyba, tradicinės žaliavos, naudojamos senosios ar naujos technologijos, išsaugant unikalias kokybines savybes tradiciniams gaminiams, privaloma atskirti nemasinės gamybos procesus nuo masinės gamybos.
- Apibrėžti atsakomybę už Įstatymo pažeidimus. Įtvirtinti, kad TAC, nesilaikantiems Įstatyme nustatytų reikalavimų ir (arba) nevykdantiems nurodytų pareigų, ir per nustatytą 6 mėn. terminą nepašalinus nustatyto Įstatymo pažeidimo, panaikinamas TAC pripažinimo galiojimas.

ĮGYVENDINIMO MECHANIZMAS

Numatytas aiškus Projektu siūlomų priemonių įgyvendinimo mechanizmas (apibrėžtos atsakingų institucijų funkcijos ir atsakomybės), numatoma įstatymo pataisų įsigaliojimo data – 2026-01-01. Funkcijos ir procesai bus detalizuoti įgyvendinamuosiuose teisės aktuose (Vyriausybės lygmens, žemės ūkio ministro įsakymuose), kurie turės būti priimti iki 2025-10-30. Manytina, kad Žemės ūkio agentūra bus tinkamai pasirengusi įgyvendinti siūlomus pokyčius perėmusi nurodytas funkcijas, kadangi iki šiol atliko Ekspertų komisijos sekretoriato darbą ir yra susipažinusi su funkcijų specifiška, turės tam reikalingus išteklius ir kompetenciją.

STEBĖSENA

Stebėsenos rodikliai nenustatyti, tačiau, Projekte numatoma, kad ŽŪM praėjus trejiems metams nuo šio įstatymo įsigaliojimo dienos (iki 2029-11-01) atlieka galiojančio teisinio reguliavimo poveikio ex-post vertinimą, planuodama įvertinti, kaip galiojantis teisinis reguliavimas paveikė TPP sertifikavimo procesą, tradicinių amatininkų veiklą ir tradicinių amatų centrų plėtrą.

SUINTERESUOTŲ ASMENŲ ĮTRAUKIMAS

Projektas buvo 2 kartus skelbiamas TAIS derinti su institucijomis, biudžetinėmis ir viešosiomis įstaigomis, TPP kūrėjus atstovaujančiomis asociacijomis, bei skelbtas konsultavimuisi su visuomene. Žemės ūkio ministro įsakymu buvo sudaryta tarpinstitucinė darbo grupė rengti Projektui, kurio turinio klausimai taip pat buvo derinti su Tautinio paveldo ekspertų komisija, tradicinių amatų centrų atstovais.

TEISĖS AKTO PROJEKTO DERINIMAS

- Projektas suderintas be pastabų su Finansų, Kultūros, Vidaus reikalų, Švietimo, mokslo ir sporto ministerijomis, Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba, Konkurencijos taryba, Valstybine duomenų apsaugos inspekcija, Lietuvos savivaldybių asociacija, Žemės ūkio agentūra. Dėl Teisingumo, Ekonomikos ir inovacijų, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijų ir Etninės kultūros globos tarybos pateiktų pastabų bei atliktų Projekto tikslinimų suderinta darbo tvarka.
- Tarpinstituciniame pasitarime pritarta be pastabų. Pakartotinai pateiktas Projektas, kuris patikslintas (derintas darbo tvarka) pagal Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės ir Ekonomikos politikos grupės pastabas.

KITI SVARBŪS ASPEKTAI

Siūlome patikslintą Projektą svarstyti Vyriausybės posėdyje (A dalyje).

PAŽYMĄ PARENGĖ

Vaidas Talačka

Ekonomikos politikos grupė, vyresnysis patarėjas